

**«Japonya'nın Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına
iltihak şartlarına mütaallik Protokol» ün tasdikine dair kanun
lâyihası ve Hariciye, Gümrük ve İnhisarlar, Ticaret ve Bütçe
encümenleri mazbataları (1/566)**

T. C.

Başvekâlet

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71-453/3654

9 . XI . 1956

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

«Japonya'nın Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına iltihak şartlarına mütaallik Protokol»ün tasdikine dair Hariciye Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İera Vekilleri Heyetince 23 . X . 1956 tarihinde kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibe ve ilişiğiyle birlikte bağılı olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

ESBABI MUCİBE

Japonya Hükümeti 1952 Temmuzunda Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) Âkîd Taraflarına müracaatle, Genel Anlaşmaya iltihak arzusunda olduğunu bildirmiş; fakat o tarihte, bu memleketin Genel Anlaşmaya girebilmesi için ierası zaruri bulunan tarife müzakerelerinin fiilen tertiplenmesine imkân görülemediği cihetle, Japonya'nın bu talebini inceleyen Âkîd Taraflar, matlûp iltihakın istisnai bir usulle temini hususunda mutabık kalmışlar ve buna müte-dair olarak tanzim edilen 24 Ekim 1953 tarihli bir beyanname bilâhara Âkîd Tarafların imzasına arz edilmiştir.

«Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması Âkîd Taraflarından bâzılarıyla Japonya arasındaki Ticari münasebetleri düzenleyen Beyanname» adını taşıyan mezkûr vesikayı, Hükümetimiz, Genel Anlaşma Âkîd Taraflarının pek büyük bir ekseriyetinin bunun kabulü lehinde bulunmasını göz önünde tutarak ve ayrıca , Japonya'nın muvakkat olarak Genel Anlaşmaya iltihakla yürürlüğe koyacağı indirimli Listenin tatbikinin bu memleketle aramızda inkişafı arzu edilen ticari münasebetleri ileride teshil eyleyeceği mütalâasıyle imzalamış ve bu Beyanname Büyük Millet Meclisince 2 Mayıs 1955 tarihinde kabul olunan 6549 sayılı Kanunla tasdik edilmiştir.

Müteakiben, GATT Âkîd Tarafları, Cenevre'de akdeyledikleri dokuzuncu devre toplantılarının bidayetinde, Ekim 1954 tarihinde, Japonya'nın Genel Anlaşmaya iltihakına muktazi tarife müzakerelerinin, ittihaz eyledikleri bir kararla, Şubat 1955'te başlaması hususunda mutabık kalmışlar ve 21 Şubattan 7 Haziran 1955 tarihine kadar devam eden bu müzakereleri Japonya ve bunlara katılan diğer Âkîd Taraflar müspet bir şekilde intaceylemişlerdir. Bu müzakerelerin neticeleri «Japonya'nın Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına iltihak şartlarına mütedair Protokol» namıyla düzenlenen Protokole mevzu teşkil etmiştir.

Hükümetimizce, Türk - Japon ticari mübadelelerinin durumu ve bu mübadelelerin taallük ettiği madde kategorilerinin mahiyeti dolayısıyla Japonya ile, mevzu bahis tarife müzakerelerine girişilmemiş ve ancak, bu gibi müzakerelerin lüzumu ve arz edeceği faydalar hususunda iki Hükümetin hemfikir bulduklarını natık, Cenevre'de her iki memleket delegasyonları arasında düzenlenen ve hiçbir taahhüdü mutazammın bulunmayan, bir «Niyet Beyannamesi» imzalamasıyla iktifa edilmiştir.

Japonya'nın Genel Anlaşmaya iltihak şartlarına mütedair Protokol, 10 neu fıkrasında derpiş edilen şartlar tahakkuk ettiğinden, 10 Eylül 1955 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş ve böylece Japonya Genel Anlaşmaya taraf olmuştur. Protokol bütün Âkîd Taraflarca düzenlenen bir vesika ve bunların müsterek bir taahhüdü olduğu cihetle bunun, ekini teşkil eden tâvizlerin memleketimize tanınmış olan tarife indirimleriyle hiçbir alâka ve münasebeti bulunmamasına, Genel Anlaşmadan mütevellit vecibelerimiz dolayısıyla, Hükümetimiz tarafından da imzalanması iktiza eylemekte idi. Bu sebeple kanuni formalitelerin tamamlanmasını mütaakıp mezkûr Protokol 16 Ağustos 1956 tarihinde Türkiye tarafından imzalanmıştır.

Yukarda mâruz mülâhazalara binaen, «Japonya'nın Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına iltihak şartlarına mütaallik Protokol» ün tasdiki hususunda ilişik lâyiha hazırlanmıştır.

Hariciye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye Encümeni
Esas No: 1/566
Karar No: 31

1 . II . 1957

Yüksek Reisliğe

«Japonya'nın Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına iltihak şartlarına mütaallik Protokol» ün tasdikine dair kanun lâyihası, Hükümet temsilcilerinin iştirakiyle encümenimizde tetkik ve müzakere olundu.

Yapılan incelemede Hükümetin esbabı mucibesinde serd edilen hususlar encümenimizce de yerinde görüldüğünden lâyiha aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Gümrük ve İnhisarlar Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Hariciye En. Reisi	Mazbata M.
Giresun	İstanbul
<i>H. Erkmen</i>	<i>F. Tekil</i>
Amasya	Çanakkale
<i>İ. Olgaç</i>	<i>M. F. Fenik</i>
Çorum	Erzurum
<i>K. Terzioğlu</i>	<i>R. S. Burçak</i>
Giresun	İstanbul
<i>H. Bozbağ</i>	<i>F. Ulaş</i>
	İmzada bulunamadı
Konya	Manisa
<i>H. R. Atademir</i>	<i>H. Bayur</i>
	<i>A. Karaosmanoğlu</i>

Gümrük ve İnhisarlar Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Gümrük ve İnhisarlar Encümeni

Esas No. 1/566

Karar No. 14

15 . II . 1957

Yüksek Reisliğe

Japonya'nın Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına iltihak şartlarına mütaallik Protokolün tasdikine dair kanun lâyihası, encümenimizde ilgili Vekâlet temsilcilerinin de iştirakiyle tetkik ve müzakere edildi:

Yapılan incelemede Hükümet esbabı mucibesinde serdedilen hususlar encümenimizde de yerinde görüldüğünden kanun lâyihası aynen ve meveudun ittifakiyle kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Ticaret Encümenine tevdi

buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe arz olunur.

Gümrük ve İnhisarlar Encümeni

Reisi

Trabzon

M. Goloğlu

M. Muharriri

Samsun

A. Keleşoğlu

Bolu

S. Conkar

Muş

G. Emre

Samsun

H. Uzer

Tekirdağ

S. Yücedere

Urfa

M. Hatiboğlu

Ticaret Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Ticaret Encümeni

Esas No : 1/566

Karar No : 35

19 . IV . 1957

Yüksek Reisliğe

«Japonya'nın Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına iltihak şartlarına mütaallik Protokol» ün tasdikine dair kanun lâyihası, ilgili Hükümet temsilcilerinin de iştirakiyle encümenimizde tetkik ve müzakere olundu :

Hükümetin esbabı mucibesinde serdedilen hususlar encümenimizde de muvafık mütalâa olduğundan kanun lâyihası aynen ve ittifakla kabul olundu.

Havalesi gereğince Bütçe Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Ticaret Encümeni Reisi

Ordu

M. Yazıcı

M. M.

İzmir

N. S. Altuğ

Kâtip

Konya

M. Güzelkalmç

Bursa

M. Erdener

İmzada bulunamadı

Bursa

H. Şaman

İmzada bulunamadı

Bursa

B. C. Zağra

Çoruh

H. Çeltikçioğlu

Elâzığ

S. Ergene

Sivas

H. Yüksel

Van

H. Kartal

Yozgad

H. Tatlıoğlu

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe Encümeni
Esas No. 1/566
Karar No. 118

29 . V . 1957

Yüksek Reisliğe

Japonya'nın Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına iltihak şartlarına mütaallik Protokolün tasdikine dair Hariciye Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise arzı İcra Vekilleri Heyetince kararlaştırılıp Başvekâletin 9 . XI . 1956 tarihli ve 71 - 453/3654 sayılı tezkeresiyle gönderilen kanun lâyihası Hariciye, Gümrük ve İnhisarlar ve Ticaret encümenleri mazbatalarıyla birlikte encümenimize havale edilmiş olmakla Hariciye Vekâleti mümessilleri hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi.

Kanun lâyihası, gerekçesinde yazılı mucip sebeplere istinaden Japonya'nın gümrük tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına iltihak şartlarına mütaallik olup Âkîd Taraflarca hazırlanan Protokolün tasdikini istihdaf etmektedir.

Lâyihanın sevkini mucip sebepler encümenimizce de yerinde görülerek maddelerin müzakeresine geçilmiş ve lâyiha Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reis V.	Bu Mazbata M.
Balıkesir	Kırklareli	Trabzon
H. İmre	Ş. Bakay	İ. Şener
Kâtip		
Tokad	Aydın	Balıkesir
Ö. Sunar	Z. Uray	M. H. Timurtaş
Bursa	Çankırı	Çorum
H. Köymen	T. Uygur	Y. Gürsel
Erzurum	Eskişehir	Eskişehir
Ş. Erker	M. Başkurt	A. Potuoğlu
Gazianteb	İzmir	Muğla
E. Cenani	B. Bilgin	A. Sarıoğlu
Niğde	Niğde	Ordu
A. N. Kadıoğlu	C. Kavurmacıoğlu	R. Aksoy
Ordu	Trabzon	Tunceli
S. İşbakan	S. F. Kalaycıoğlu	B. T. Okaygün

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

«Japonya'nın Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmanın iltihak şartlarına mütaallik Protokol» ün tasdikine dair kanun lâyhası

MADDE 1. — «Japonya'nın Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına iltihak şartlarına mütaallik Protokol» tasdik edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde me-riyete girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

23 . X . 1956

Başvekil ve	Devlet Vekili
Maliye V. V.	M. C. Bengü
A. Menderes	
Devlet Vekili ve	Devlet Vekili
Millî Müdafaa V. V.	E. Kalafat
Ş. Ergin	
Devlet Vekili	Adliye Vekil ve
C. Yardımcı	Dahiliye V. V.
	H. A. Gökürk
Millî Müdafaa Vekili	Dahiliye Vekili
<hr/>	<hr/>
Hariciye Vekili	Maliye Vekili
<hr/>	<hr/>
Maarif Vekili	Nafia Vekili ve
A. Özel	Hariciye V. V.
	E. Menderes
İk. ve Ticaret Vekili	Sıh. ve İç. Mua. Vekili
Z. Mandalıncı	N. Körez
Güm. ve İnh. Vekili	Ziraat Vekili
H. Hüsman	E. Budakoğlu
Münakalât Vekili	Çalışma Vekili
A. Demirer	M. Tarhan
	İşletmeler Vekili
	S. Ağaoglu

JAPONYA'NIN GÜMRÜK TARİFELERİ VE TİCARET GENEL ANLAŞMASINA İLTİHAK ŞARTLARINA MÜTEDAİR PROTOKOL

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına taraf olan hükümetler (badema «şimdiki Âkîd Taraflar» ve «Genel Anlaşma» diye anılacaktır.), ile Japonya Hükümeti,

Japonya'nın Genel Anlaşmaya iltihakını temin maksadiyle girişilmiş olan tarife müzakerelerinin neticelerini nazarı itibara alarak,

Temsilcileri marifetiyle, aşağıdaki hükümlerin tesbiti hususunda mutabık kalmışlardır:

1. a) İşbu Protokol hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, Japonya işbu Protokolün meriyete gireceği tarihten itibaren muvakkat kaydıyla;

i) Genel Anlaşmanın I nci ve III ncü kısımlarını ve,

ii) İşbu Protokol tarihinde mer'î bulunan mevzuatı hükümleriyle telifi mümkün olan âzami nispette de Genel Anlaşmanın II nci kısmını uygulıyacaktır.

b) Genel Anlaşmanın III ncü maddesine atfen, mezkûr Anlaşmanın birinci maddesinin birinci fıkrasında münderiç vecibelerle, VI ncü maddesine atfen II nci maddesinin 2 (b) fıkrasında münderiç vecibeler, işbu fıkranın uygulanması bakımından, Genel Anlaşmanın II nci kısmına dâhil addedilecektir.

c) İşbu Protokolün B Ekinde yer alan liste, aşağıdaki 10 neu fıkra gereğince yürürlüğe girmesini mütaakıp, Genel Anlaşmanın uygulanması bakımından, Japonya'nın mezkûr Anlaşmaya ek listesi addedilecektir.

d) 8 Eylül 1951 tarihli Japonya ile Barış Andlaşmasınının 3 ncü maddesinde işaret edilen bir adanın hukuki statüsü, Andlaşma hükümlerine uygun olarak, geçici kaldığı müddetçe, Genel Anlaşmanın hükümleri bu adaya tatbik edilmeyecek ve Japonya'nın adaya elyevm bahşeylediği muamelede de değışikliğı mucibolmiyacaktır.

2. İşbu Protokolün, 10 neu fıkrası gereğince yürürlüğe girdiğı tarihten itibaren, Japonya, Genel Anlaşmanın XXXII nei maddesi anlamında Âkîd Taraf olacaktır.

3. 10 neu fıkra ahkâmına rağmen, şimdiki bir Âkîd Tarafa ait listede yer alan ve işbu Protokolün A ekinde zikredilmiş bulunan gümrük tavizleri bu Âkîd Tarafa, Gümrük Tarifeleri ve Ticaret (Genel Anlaşması Âkîd Tarafları İera Sekreterine (badema «İera Sekreteri» diye anılacaktır.) mevzu bahis tavizlerin tatbik edileceğini mübeyyin mütekaddim bir tebligat yapılmadıkça, anılan Âkîd Taraf bakımından, yürürlüğe girmiyecektir. Mezkûr tavizler bu Âkîd Taraf hakkında bilâhara, işbu Protokolün 10 neu fıkra gereğince bidayeten meriyete gireceği tarihte veya İera Sekterince, tebligatın alındığı tarihi takibeden otuzuncu günde yürürlüğe girecek ve bu hususta mezkûr iki tarihten en geç olanı nazarı itibara alınacaktır. Bu tavizlerin yürürlüğe girdiğı tarihten itibaren bunlara mütaallik liste mevzu bahis Âkîd Tarafın Genel Anlaşmaya ek listesi sayılacaktır.

4. İşbu Protokolün yürürlüğe girdiğı andan itibaren Japonya veya 3 ncü fıkrada işaret edilen tebligatı İera Sekterine göndermiş olan her Âkîd Taraf, işbu Protokolün A veya B ekinde bulunan mukabil listede yer alan her tavizi, bu taviz ilk defa kendisiyle müzakere edilmiş olan şimdiki bir Âkîd Tarafın İera Sekreterine tebligat yapmamış bulunması esbabı dolayısıyla, kısmen veya tamamen geri çekmeye veya tatbikini talik etmeye yetkilidir.

Bununla beraber,

i) Bu gibi tavizleri kısmen veya tamamen geri çeken veya talik eden bir Hükümet, keyfiyetten talik veya çekmeyi takibeden otuz gün içinde, diğer bütün Âkîd Tarafları haberdar edecek ve davet edildiğı takdirde de, bu tedbirlere mevzu teşkil eden mal ile esaslı surette ilgili her Âkîd Tarafı istişarelerde bulunacaktır.

ii) Bu suretle vâkı her geri çekme veya talikın hükmü, tavizler ilk defa kendisiyle müzakere edilmiş bulunan Hükümet tarafından 3 ncü fıkrada zikredilen tebligatın yapıldığı tarihi takibeden otuzuncu günde, sona erecektir.

5. a) Genel Anlaşmanın II nci maddesinin anılan Anlaşma tarihini zikrettiği her halde, işbu Protokole ekli Listeler bakımından uygulanacak tarih, işbu Protokolün tarihi olacaktır.

b) Genel Anlaşmanın V nci maddesinin 6 nci fıkrası, VII nci maddesinin 4 ncu fıkrasının (d) bendi ve X ncu maddesinin 3 ncu fıkrasının (c) bendinde, mezkûr Anlaşma tarihi zikredilmiş olduğu hallerde, Japonya hakkında uygulanacak tarih 24 Mart 1948 dir.

c) Genel Anlaşmanın XVIII nci maddesinin 11 nci fıkrasında 1 Eylül 1947 ve 10 Ekim 1947 tarihlerinin zikredilmiş olduğu hallerde, Japonya hakkında uygulanacak tarihler sırasıyla 1 Mart 1955 ve 1 Mayıs 1955 tir.

d) Genel Anlaşmanın XXVIII nci maddesinin 1 nci fıkrasında zikredilen tarihin mevzuubahsolması halinde, işbu Protokole ekli Listeler bakımından uygulanacak tarih, 1 Ocak 1958 dir.

6. a) Genel Anlaşmanın Japonya tarafından uygulanacak hükümleri Birleşmiş Milletler Ticaret ve Çalıştırma Konferansı İhbari Komisyonun ikinci toplantısı sonunda tanzim edilen nihai Senede ekli metinde yer alıp işbu Protokolün Japonya tarafından imza edileceği tarihte muhtemelen meriyet kesbedecek belgelerle tashih, tadil ve itmam suretiyle veya diğer suretlerle, değişikliğe tâbi tutulmuş olan hükümlerdir.

b) İşbu Protokolün Japonya tarafından imzalanması, Âkid Taraflarca tanzim edilip kabule arz olunmuş bulunan her türlü belgelerle Genel Anlaşmada yapılan ve, işbu Protokolün Japonya tarafından imza edileceği anda henüz meriyet kesbetmemiş olan tashih, tadil, ilâve ve diğer her nevi değişikliklerin ve, bunlarla birlikte, Genel Anlaşmaya ekli Listelerin meriyette tutulmasına mütedair 10 Mart 1955 tarihli Beyannamenin kabulünü tazammun eder. Böylece vâkı kabul, Japonya'nın Âkid Taraf olmasıyla, hüküm ifade eder. Bununla beraber, işbu Protokolün imzalanması, Âkid Taraflarca dokuzuncu devre toplantısında tanzim edilen Genel Anlaşmaya ait üç tadil Protokolü ile Ticari İş Birliği Teşkilâtını tesis eyliyen Anlaşmanın kabulünü zâmin bulunmaz.

7. İşbu Protokolün imzasından sonra, Japonya, Genel Anlaşmasının muvakkat olarak uygulanmasına nihayet verebilir, ve bu çekilme, keyfiyet hakkında tahriren yapılacak ihbarın, İcra Sekreterince alınmasından itibaren geçecek altmış günlük bir sürenin hitamında hüküm ifade eder.

8. a) Japonya, işbu Protokolü imzaladıktan sonra, yukardaki 7 nci fıkrada işaret edilen çekilme ihbarını yapmadığı takdirde, Genel Anlaşma, XXVI nci maddesi gereğince meriyete girdiği tarihten itibaren, İcra Sekreteri nezdine bir katılma belgesi tevdi etmek suretiyle, işbu Protokolde tesbit olunan şartlar tahtında, mezkûr Anlaşmaya katılabilecektir. Bu katılma, buna ait belgenin tevdiini takibeden otuzuncu günde hüküm ifade edecektir.

b) Genel Anlaşmaya yukardaki (a) bendi gereğince vuku bulacak katılma, mezkûr Anlaşmanın XXXII nci maddesinin 2 nci fıkrasının uygulanması bakımından, Genel Anlaşmanın, XXVI nci maddesinin 3 ncu fıkrası gereğince kabulü şeklinde telâkki edilecektir.

9. a) İşbu Protokol İcra Sekreteri nezdine tevdi edilecek ve 7 Haziran 1955 tarihinden 31 Aralık 1955 e kadar Cenevre'de Âkid Taraflar merkezinde imzaya açık bulundurulacaktır.

b) İcra Sekreteri vakit geçirmeden her Âkid Tarafa ve Japonya'ya işbu Protokolün musadık bir suretini gönderecek ve kendilerini, işbu Protokole vaz'edilecek her imzadan, 8 nci fıkranın (a) bendi gereğince vuku bulacak her katılma belgesi tevdiinden ve 3 ncu veya 7 nci fıkralara tevfikan yapılacak her tebliğ veya ihbardan, haberdar edecektir.

c) Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Protokolü, Birleşmiş Milletler Şartının 102 nci maddesi hükümleri gereğince tescile yetkili kılmıştır.

10. İşbu Protokol:

a) Japonya tarafından imza olunduktan, ve

b) Japonya'nın, işbu Protokol gereğince, Genel Anlaşmaya iltihakına dair ittihaz olunacak

kararın o tarihte Âkîd Taraf bulunacak hükümetlerin üçte iki rey ekseriyetiyle kabul edilmesinden, otuz gün sonra yürürlüğe girecektir.

11. İşbu Protokol 7 Haziran 1955 tarihini taşıyacaktır. İşbu Protokol, ekli listelerde aksine sarahat verilmiş olması hali müstesna, her iki metin de aynı derecede muteber olmak üzere Fransızca ve İngilizce tek bir nüsha halinde Cenevre'de tanzim edilmiştir.

